

los konferenciáktól eltérően nem egy organikus felépített előadást tartott, hanem egy kitűnő riporter élénk, de mindvégig szociális szellemtől vezetett figyelő szemével látta meg az új Magyarországot, és a látottak alapján egy kedves, meleg, színes hangú beszámolót adott. Ez a széles keretű beszámoló, amelynek domináló elemei még így is közelről mutatták be úgy a magyar munkásosztály, mint a parasztság óriási erőfeszítéseit, nagy tetszésre talált a hallgatóság körében. Pierre Hervé, amint mondta, kommunista hitében megerősödött tér vissza Magyarországról. Ugyanis közvetlenül látta, hogy amíg Nyugaton az atmoszféra feszültsége, a háborús hírverés, a kis dolgokért való mindennapi harc néha még a legmeggyőződésebb harcost is kifárasztja és így néha egy-egy pillanatra kétkedővé teszi, amit Magyarországon látott, az megnyugtatólag és megerősítőleg hat a Nyugatról jövőre.

Előadása során kétséget kizáróan szögezte le, hogy Magyarországon hatalmas lendületű építőmunka folyik, amelynek eredménye egyaránt írható a kommunista párt nagyszerű vezetőinek, valamint a munkásosztály és az új módon látó parasztság javára. Három esztendő leforgása alatt Magyarországon óriási nevelő- és építőmunkát végeztek. Az új régime, amely kitérések és megállások nélkül vezeti az országot a népi demokrácia megvalósítása felé, meglepően nyugodt atmoszférában megy előre. Mi sem természetesebb – mondotta Pierre Hervé –, hogy a régimnek vannak ellenségei. Túlzás lenne azt mondani, hogy mindenki teljes egészében megértette volna az idők szellemét és felsorakozott volna az új régime mögé. A régi rendszer nagyon mélyen eresztette le gyökereit, amelyeknek kiirtása időt és munkát követel.

Hervé előadását, amelyet mindvégig feszült figyelemmel kísért a hallgatóság, az ugyancsak Budapesten járt Roger Vaillant író és újságíró hasonló szellemben érdekesen kommentálta.

MOL XIX-J-1-k 5. doboz 4/i (eredeti)

<sup>1</sup> Az *Action* kommunista értelmiségi lap némi liberális színezettel. Hervé kommunista képviselő volt 1944 után, de 1956-ban kizárták a pártból.

<sup>2</sup> Action Baráti Köre (francia).

#### 456. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA A MAGYAR KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

(Párizs, 1948. április 19.)

Bizalmas értesülesem szerint Egyesült Államokból Magyarországra utazó, előreláthatólag szerdán magyar–csehszlovák határra érkező Prokop, Fodor, Világi és Hochold amerikai állampolgárok politikailag nem lennének megbízhatók. Bár információt adó személyét közelebbről nem ismerem, mégis ajánlatos lenne őket határon átvizsgálni és ottani tartózkodás alatt figyelteni.

KÜM irattára. Párizsi táviratok (eredeti tisztázat)

#### 457. MOLNÁR ERIK TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1948. április 19.)

Ma délben itteni csehszlovák követnek jegyzéket adok át, amelyben közlöm, hogy a magyar kormány csehszlovák kormányváltástól az ottani magyarság sorsának változá-

sát remélte. Helyzetük azonban rosszabbodott, nyelvhasználatát üldözik, magyar nyelvű isentiszteleteket betiltják, kilakoltatások folynak, vagyonekbozási végzéseket százával adják ki. Felhívjuk figyelmüket arra, hogy ezzel a lakosságcsere-egyezményt megsértik, a sérelmek a magyar–csehszlovák közeledést lehetetlenné teszik. Kérjük a sérelmek orvoslását, különben megfontoljuk lakosságcsere felfüggesztését.<sup>1</sup>

KÜM irattára. Párizsi táviratok (eredeti tisztázat)

<sup>1</sup> Molnár Erik már 1947. október 13-án és november 5-én is tájékoztatta a követeket a lakosságcserevel kapcsolatos nehézségekről, felhatalmazva őket, hogy a csehszlovák fél visszaéléseiről diszkréten tájékoztassák fogadó országuk kormányát.

A táviratot egyidejűleg megküldték a varsói és a belgrádi magyar követségnek is. Április 23-án Molnár arról tájékoztatta Károlyit, hogy a pozsonyi konzul útján ismételten tiltakozott, majd április 30-án ismertette vele és a fontosabb magyar követségekkel Prága mentegetőző válaszejgyezékét. Június 8-án Molnár ismertette a csehszlovák követnek átadott újabb tiltakozó jegyzékét, amelynek másolatát Bolgár Elek Clementisnek adta át.

#### 458. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 23.)

Beszélgetésem Louis Joxe-szal, a francia Külügyminisztérium kulturális osztálya főnökével (directeur général)

Egy vacsora alkalmával hosszabb beszélgetést folytattam Louis Joxe-szal, a francia Külügyminisztérium kulturális osztályának vezetőjével.<sup>1</sup> A beszélgetés során Joxe erős közeledést mutatott irányunkban. Elmondtam neki, hogy Franciaország – szerintem – minden ideológiai kérdéstől eltekintve, saját nemzeti szempontjából is helytelen politikát folytat, mert vagy konfliktusra kerül a sor és akkor menthetetlenül csatátré válik, vagy megegyeznek a nagyhatalmak, és akkor a megegyezés feltétlenül Franciaország kárára történik, azaz Franciaország végképp elveszti függetlenségét Amerikával szemben. Joxe erre azt válaszolta, hogy megegyezés esetén következik el Franciaország igazi szerepe, és nem hiszi, hogy hátrányos helyzetbe kerülne, sőt függetlenebb lesz, mint valaha, mert hiszen akkor is szükség lenne rá, mint közvetítőre. Erre én közbevettem, hogy nehéz lesz, mert közvetítő szerepét mai magatartásával bizonyos fokig eljátszotta. Joxe azt válaszolta, hogy igenis sokan vannak franciák, akik tudatában vannak annak, hogy nem szabad merev és egyoldalú politikát folytatni, és különösen kulturális téren Franciaországnak szüksége van arra, hogy Kelet-Európával is megfelelő kapcsolatokat építsen ki. Nagyon sajnálja, hogy Magyarországgal nem sikerült oly mérvű kulturális együttműködést teremteni, mint amilyet szerettek volna. Legfőbb hibának azt tartja, hogy Franciaország Magyarországon eddig csupán vékony rétegekben terjesztette a francia kultúrát, és nem számolt azzal a változással, amely Magyarország társadalmi szerkezetében beállott. Ezentúl igenis számolni kell azzal, hogy a népi kollégiumok megindulásával a kultúra széles rétegekben terjed el, és így a francia nyelv, irodalom és művészet iránti érdeklődés köre kiszélesedett.

Ezzel kapcsolatban Sötér István<sup>2</sup> kultuszminisztériumi osztályfőnök úrnak Joxe-szal folytatott tárgyalásaira is hivatkozom, akinek már határozott ígéretet tett arra, hogy a francia kultúrpolitika Magyarország felé megváltozik, és a francia kultúra terjesztését elsősorban a népi kollégiumok körében kívánják előmozdítani. Örömmel vették tudomásul, hogy a magyar kormány népi kollégistákat küldött ki Párizsba tanulni. A jövőben szívesen adnának ilyen célra francia ösztöndíjat is. Francia könyvekkel, tankönyvekkel és